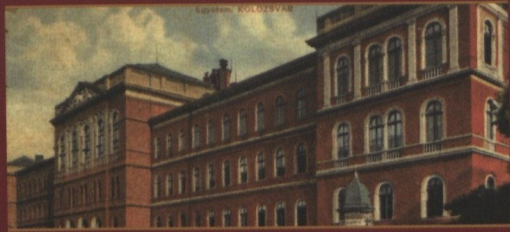
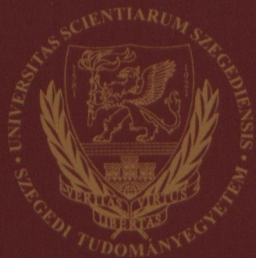

A SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEM ÉS ELŐDEI TÖRTÉNETE (1581-2011)

THE HISTORY OF THE UNIVERSITY OF SZEGED

A SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEM ÉS ELŐDEI TÖRTÉNETE

THE HISTORY OF THE UNIVERSITY OF SZEGED (1581-2011)

SZEGED
2011

A Báthory-egyetem (1581–1605)

2.

Báthory István

Lengyelország királya, Litvánia nagyhercege (1576-1586),

Erdély fejedelme (1571-1586).

István Báthory

King of Poland, Grand Duke of Lithuania (1576-1586),

Prince of Transylvania (1571-1586).

Báthory István (1571–1586) Lengyelország királya, Litvánia nagyhercege és Erdély fejedelme 1581. május 12-én Vilniusban kiadott alapítólevelében kétkarú – bölcsészeti és hittudományi fakultással rendelkező – katolikus egyetem (academia ~ universitas) felállításáról intézkedett a jezsuiták 1579-ben létesített kolozsvári kollégiuma keretei között. Az egyetem célja az volt, hogy az egyház és az állam számára megfelelő szakembereket képezzen. Ennek alapján megkezdődött az akadémia megszervezése és a felsőfokú oktatás fokozatos beindítása.

A jezsuita rend Európa minden részéből kiválóan képzett és nagy tudású tanárokat küldött Kolozsvárra. Az iskola első rektora Jakub Wujek lett, aki Biblia-fordításával teremtette meg a lengyel irodalmi nyelvet. A magyar Szántó (Arator) István polihisztor (hitvitázó, historikus és bibliafordító) professzor Rómából, a spanyol Alphonso Carillo teológiai doktor Bécsből, az olasz Petrus Maiorius filozófiaprofesszor, későbbi rektor, pedig francia földről érkezett Erdélybe. Az akadémia 1585-től a bölcsészet terén egyetemi szintű képzést végzett, de beindult a teológia magas fokú tanítása is. 1598-tól már tanszéki keretekben folyt az oktatás, amit igen gazdag és korszerű könyvtár segített. Ebben az időben egész magyar földön ez az akadémia volt az egyetlen felsőfokú iskola, az intézmény megkapta az egyetemi tudományos fokozatok adományozásának a jogát. Az akadémia legismertebb diákja Pázmány Péter volt, a későbbi esztergomi érsek, aki egyetemi tanulmányait utóbb Bécsben, majd Rómában fejezte be.

Kolozsvár látképe a 16-17. század fordulóján.

Egidus van der Rye rajza Georg Braun-Franz Hogenberg:

„Civitates orbis terrarum” című művéből. VI. kötet. Köln, 1617.

View of Kolozsvár at the turn of the 16th -17th century.

Drawn by Egidus van der Rye from Georg Braun and Franz

Hogenberg's work

„Civitates orbis terrarum” Vol. VI, Cologne, 1617.

A tizenöt éves háború, valamint a reformáció és ellenreformáció /katolikus megújulás/ kiélezett küzdelmei során a protestáns polgárság, miután 1603-ban lerombolta az akadémia épületét, 1605-ben a jezsuitákat kiutasította a városból. Ezzel a kolozsvári akadémia működése megszűnt, mielőtt teljes rendszere kiépülhetett volna. Az akadémia rövid fennállása azonban nem múlt el nyomtalanul, mert a szellemi folytonosság és az egyetem eszméje tovább élt. Így ötvenöt évvel az akadémia megszűnte után 1660-ban I. Lipót magyar király a kassai egyetem alapítólevelében példaként hivatkozott a Báthory-egyetemre.

Báthory University (1581–1605)

*Pázmány Péter (1570-1637)
bíboros, esztergomi érsek, egyetemalapító portréja.
Jeremias Gottlob Rugendas (1710-1772) rézmetszete.
Portrait of Péter Pázmány (1570-1637),
Archbishop of Esztergom, founder of the university.
Copper engraving by Jeremias Gottlob Rugendas
(1710-1772).*

In his foundation letter of May 12, 1581 in Vilnius, István Báthory, King of Poland (1571-1586), Grand Duke of Lithuania, and Prince of Transylvania, took

3.

measures to establish a Catholic university (*academia ~ universitas*) consisting of two faculties, Arts and Theology, within the framework of the Jesuit's Collegium in Cluj which had been founded in 1579. The function of the university was the training of professionals for the clergy and the state. This was the beginning of the organization of the Academy, and the gradual establishment of higher education.

Highly educated teachers with excellent qualifications were sent to Cluj by the Jesuit order from all parts of Europe. The first rector of the school was Jakub Wujek, who also founded the Polish literary language with his translation of the Bible. The Hungarian professor, polyhistor, historian, disputant theologian and Bible translator, István Szántó (Arator) came to Transylvania from Rome; Alphonso Carillo, Spanish Doctor of Theology arrived from Vienna, while Petrus Maiorius, Professor of Philosophy and later Rector of the university was from France. The Academy provided university-level training from 1585 in the field of Humanities, and at the same time, a high level of education in theology was started. Education was organized around departments by 1598, supported by a rich and modern library. At this time, the Academy was the only institution of higher education on Hungarian soil, and was granted the right of laureation. The most famous student of the

Academia was Péter Pázmány, future Archbishop of Esztergom, who continued his university studies later in Vienna, and finally in Rome.

The Protestant bourgeoisie, after having destroyed the building of the Academy in 1603, expelled the Jesuits from the town in 1605 as a result of the intense struggles of the fifteen-year war and the reformation

Alapítólevél

Báthory István Lengyelország királyja, Litvánia nagyhercege, Erdély fejedelme által 1581. május 12-én Vilniusban kiadott alapítólevél.

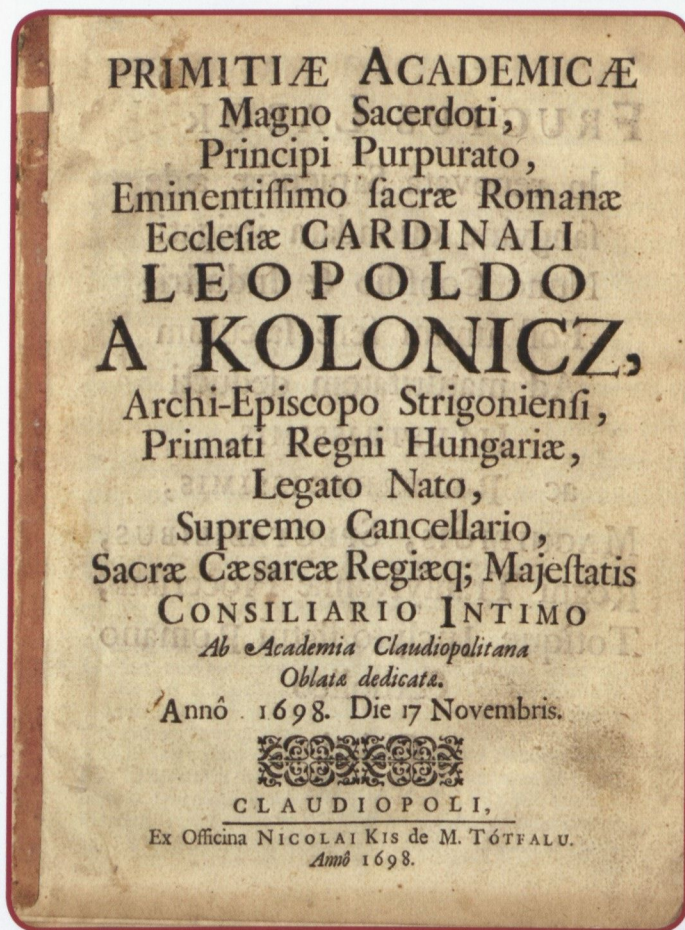
Foundation letter

Issued by István Báthory, King of Poland, Grand Duke of Lithuania, Prince of Transylvania in Vilnius on May 12th 1581.

and counter-reformation (and the renewal of Catholicism). Because of this, the Academy of Cluj had to stop functioning before its complete system could have been established. The existence of the Academy was short but fruitful: intellectual power and ideas continued living. Even 55 years after the Academy was closed, Hungarian King Leopold I in his foundation letter of the University of Košice in 1660 referred to Báthory University as an example to follow.

A kolozsvári jezsuita akadémia (1698–1773)

A török kiűzése után 1698-ban Habsburg támogatással újra megnyílt a kolozsvári akadémia, amelyet a jezsuiták tudatosan a Báthory-féle egyetem folytatójának, utódának tekintettek, és universitasnak neveztek. A magas szintű bölcsészképzés mellé 1712-től beindították a Hittudományi Kar működését is. A felvilágosult abszolutista állam a 18. század közepétől különböző reformokba kezdett. Ez érintette az oktatást is, hangsúlyozva a modern természettudományok fontosságát. Mária Terézia királynő 1753-ban a kolozsvári akadémiát birodalmi egyetemnek ismerte el, és engedélyezte számára az universitas cím használatát.

Az egyetem tanárai közül kiemelkedett Hell Miksa matematikus, az európai hírnő csillagász, aki innen a bécsi egyetemre került át. Erdély már ebben az időben az együtt élő nemzetiségek hazája volt, s így a kolozsvári egyetemen a nagyszámú magyar hallgató mellett jelentős volt a szász és a román diákok létszáma is. Az egyetem nyomdája éppen ezért latin, magyar, német és román nyelven adta ki könyveit. Az intézmény kiemelkedő szerepet játszott a román egyházi és világi értelmiség megteremtésében. Ezek a művelődés- és iskolatörténeti adatok ugyancsak részét képezik a magyar-román közös múlt históriájának.

A kolozsvári jezsuita akadémia újbóli megnyitása alkalmából 1698. november 17-én mondott ünnepi beszéd kinyomtatott példányának címlapja.

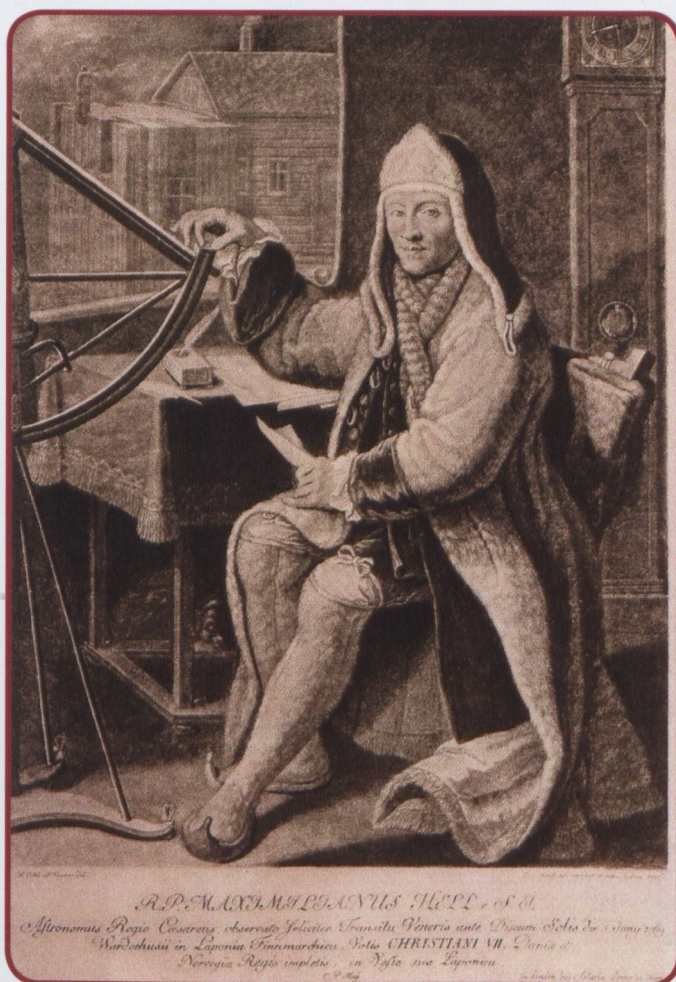
The front page of the printed ceremonial speech given on November 17th 1698 on the occasion of the re-opening of the Jesuit Academy in Kolozsvár (Cluj).

The Jesuit Academy of Cluj (1698–1773)

After the Turkish were expelled, the Academy of Cluj was re-opened with Habsburg support in 1698. The Jesuits consciously considered it as the legal successor of the Báthory University, and called it a “universitas”. In addition to the high-standard education in the field of Arts, the Faculty of Theology began to function in 1712. The enlightened absolutist state launched a number of different reforms in the middle of the 18th century. This included reforming education, too, emphasizing the importance of modern sciences. Queen Maria Theresia acknowledged the Academy of Cluj as an Academy of the Empire, and empowered them to use the title “universitas” in 1753.

One of the university's outstanding instructors was Miksa Hell, mathematician and astronomer of European fame, who transferred to the University of Vienna from there.

Transylvania was already a home for different nationalities living together at those times, and because of this there was a significant number of Saxon and Romanian students besides the Hungarian ones. Due to this, the University Press published their books in Latin, Hungarian, and Romanian. The university played a crucial role in the creation of the Romanian clerical and worldly intellectual layers, and thus this history of education and instruction also belongs to the common Hungarian-Romanian history.

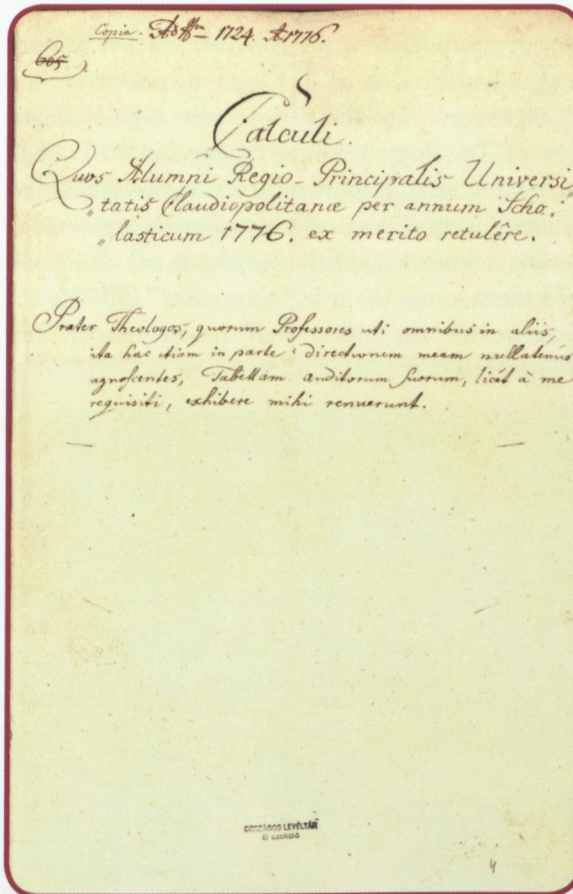

*Hell Miksa
matematikus, európai hírű csillagász, a kolozsvári egyetem professzora (1752-1755).*

*Mathematician, astronomer of international repute, professor at the University of Kolozsvár (Cluj)
(1752-1755).*

A négykarú egyetem kísérlete (1774–1784)

6.

A kolozsvári egyetem diáklistájának kezdőlapja 1776-ból.
The front page of the list of students at the University of Kolozsvár (Cluj) in 1776.

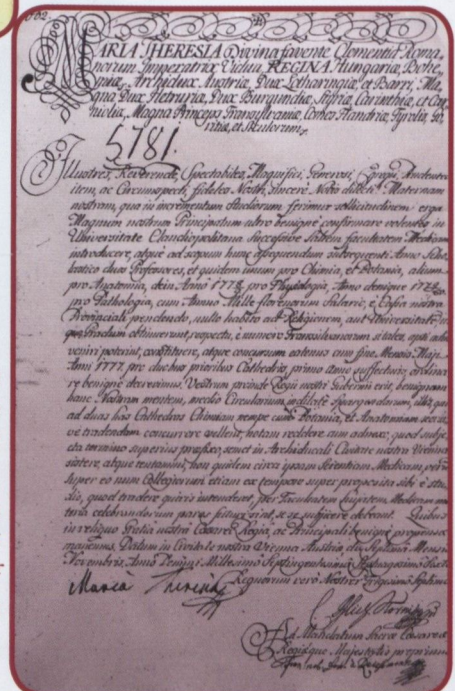
Mária Terézia 1776. november 7-én kelt leirata, amelyben elrendeli a kolozsvári egyetem orvosi karának létrehozását és kifizetésbe helyezi további 4 tanszék felállítását.

Ordinance issued by Queen Maria Teresia on

November 7th 1776

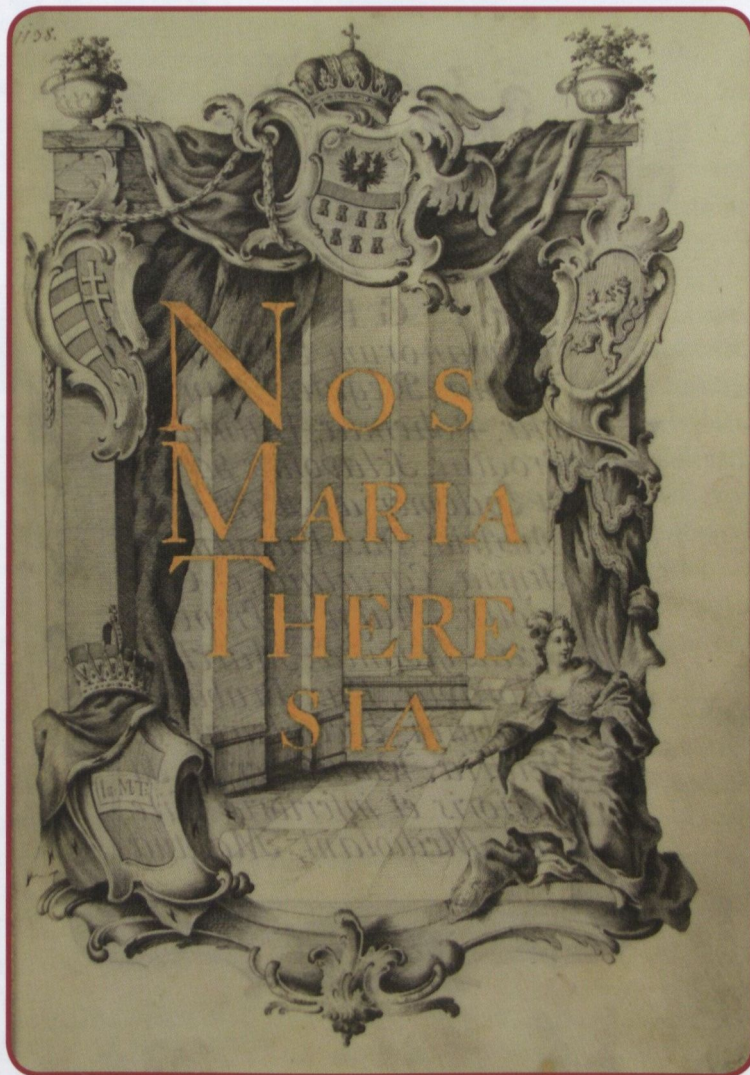
in which she orders the establishment of the Faculty of Medicine at the University of Kolozsvár (Cluj) and holds out the prospect of establishing four further departments.

Az egyetem működtetése – a jezsuita rend 1773-as pápai feloszlatását követően – uralkodói döntés nyomán 1774 és 1776 között egy külön bizottság, 1776 és 1784 között pedig a piarista tanítórend kezében volt. A piaristák oktatási elveiknek és gyakorlatuknak megfelelően jelentősen korszerűsítették a képzést. Állami kezdeményezésre a karok száma négyre bővült. Az egyetemen ugyanis a Filozófiai (Bölcsészeti) Kar és a Teológiai (Hittudományi) Kar mellett 1774-ben Jogi Kar létesült, 1775-ben pedig beindult az első orvosi tanszék tevékenysége is, amely az Orvosi Kar alapját jelentette. Az 1777-es Ratio Educationis nyomán azonban a kolozsvári egyetem fejlesztése leállt.

The Attempt to Create a University with Four Faculties (1774–1784)

After the Jesuit order was dismissed by the Pope in 1773, the operation of the university began to be controlled by an individual committee between 1774 and 1776, and then by the Piarist teaching order between 1776 and 1784. The Piarists, using their theory and practices of instruction, significantly improved and modernized education. Following an initiative by the state, the number of faculties went up to four. Besides the Faculty of Philosophy (Arts) and Theology (Religious Studies), the Faculty of Law was established in 1774, while in 1775 the first Medical Department began to function, serving as a foundation of the Faculty of Medicine. However, due to the provision “Ratio Educationis” of 1777, the further development of the University of Cluj stopped.

Mária Terézia ünnepélyes adománylevelének címlapja, amelyet a Kolozsvári Egyetemet működtető piarista szerzetesrendnek adományozott, 1778.

The front page of the solemn donation letter issued by Queen Maria Theresa which was awarded to the Jesuit order operating in the University of Kolozsvár (Cluj) in 1778.

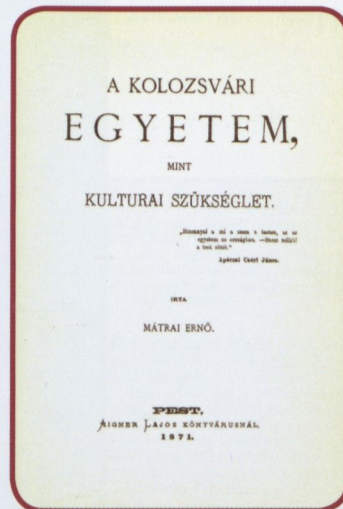
A királyi akadémiai liceumtól a tudományegyetemig (1784–1872)

II. József király – az egy ország egy egyetem elve alapján – abszolutista birodalmi reform keretében 1784-ben a kolozsvári egyetemet királyi akadémiai liceummá minősítette vissza. A Lyceum Regium Academicum azonban kezdetben négy felsőfokú fakultással rendelkezett, ily módon állami intézményként Erdély legnagyobb főiskolája lett, amely példamutató módon minden felekezet és nemzetiség előtt nyitva állott. 1786-ban megszűnt a líceum Teológiai Kara, a piaristák kezén csupán a Bölcsészeti Kar maradt.

A Kolozsvári Királyi Akadémiai Líceum 1816-os pecsétje.

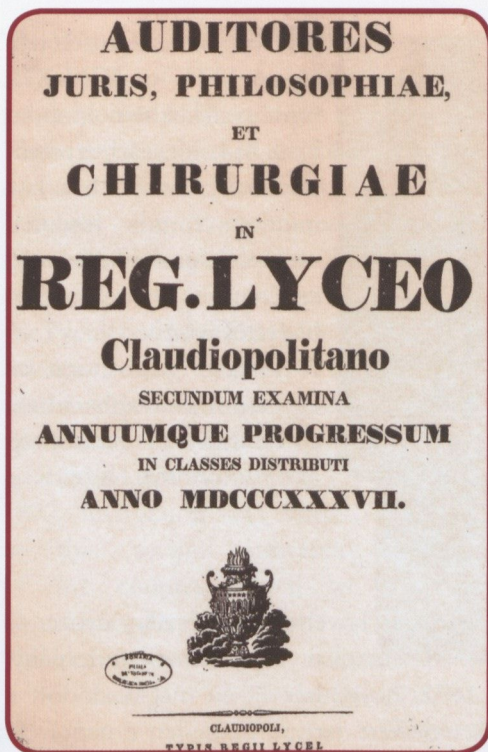
The stamp of the Royal College of the Academy (Lyceum Regium Academicum) in 1816.

Ennek kilenc tanszéke közül mindössze a filozófiai és a történeti tanszék képviselte a klasszikus humán tudományokat, hét tanszékén pedig európai színvonalú oktatás folyt a természettudományok terén. A Jogi Karon ugyancsak kilenc tanszék működött, amelyeken a jogi diszciplínák mellett kiterjedt közgazdasági ismereteket is tanítottak. Az Orvosi Kar hét tanszéke 1817-től külön Orvos-Sebészi Tanintézetben folytatta egyetemi szintű munkáját. Az elbukott szabadságharc után 1850-ben megszüntették a Bölcsészeti Kart és a Jogi Kart, az utóbbi azonban 1863-ban Jogakadémiaként újraindult Kolozsvárott. Az Orvos-Sebészi Tanintézet önálló intézményként tovább működött, s őrizte a korábbi kolozsvári magyar felsőoktatás folyamatosságát. 1872-ben az Orvos-Sebészi Tanintézet és a királyi Jogakadémia – az egykori Báthory-egyetem utódintézményei – a Kolozsvári Magyar Királyi Tudományegyetem alapító (orvosi, illetve jogi) fakultásai lettek.

Mátrai Ernő (1846-1897) tanulmánya (1871) statisztikai adatokkal bizonyítja, hogy szüksége van Erdélynek egyetemre, s székhelye ennek csak Kolozsvár lehet. Olvasható benne a kolozsvári Jogakadémia és az Orvos-sebészi Tanintézet 1868. áprilisi felterjesztése és a Főkörmányszék azt kísérelő felirata az egyetem ügyében, továbbá Eötvös törvényjavaslata „a kolozsvári egyetem felállítása tárgyában”. 1871 study by Mátrai Ernő (1846-1897) supported by statistical data, showing that Transylvania was in need of a university and that only Kolozsvár was suitable as its seat. In it we can read the April 1868 proposal from the Kolozsvár Law Academy and the Surgical Teaching Institute with an accompanying document from the Governor-General's office concerning the university, as well as the Eötvös Bill „with the object of establishing a university in Kolozsvár,”.

From the Royal College of the Academia to the University of Arts and Sciences (1784–1872)

*A Királyi Líceum hallgatói 1837-ben.
Nyomtatott klfasszifikációs lista.
Students of the Royal College of the Academy
(Lyceum Regium Academicum) in 1837.
Printed classification list.*

King Joseph II, within the framework of his absolutist reforms of the empire and applying the principle of “one country, one university”, downgraded the University of Cluj to a Royal College of the Academy (Lyceum Regium Academicum) in 1784. The “Lyceum Regium Academicum” had four higher-level faculties in the beginning, and this state-owned institution became the largest college of Transylvania, serving as an excellent example of an open institution available for all denominations and nationalities. In 1786, the Faculty of Theology of the College stopped functioning, and only the Faculty of Arts remained under the control of the Piarist order. Only two out of

its nine departments, Philosophy and History, represented classical Humanities, while the other seven departments taught sciences at a European level. The Faculty of Law operated with nine departments as well, teaching not only legal disciplines but also a wide range of subjects in economics. From 1817, the seven departments of the Faculty of Medicine continued their university-level activities in the Institute of Medicine and Surgery. Following the failed War of Independence, the Faculty of Arts and the Faculty of Law were closed in 1850, but the latter started to function again in Cluj in 1863 as an Academy of Law. The Institute of Medicine and Surgery continued functioning as an independent unit, preserving the continuity of Hungarian higher education in Cluj. In 1872, the Institute of Medicine and Surgery, together with the Royal Academy of Law (as successors of the earlier Báthory University), became the founding faculties of the Hungarian Royal University of Cluj.

*A Kolozsvári Királyi Akadémiai Líceum 1819-es pecsétje.
The stamp of the Royal College of the Academy in Kolozsvár
(Lyceum Regium Academicum) in 1819.*

A Kolozsvári Tudományegyetem (1872–1919)

10.

*A Ferenc József Tudományegyetem központi épülete Kolozsváron.
Main building of Ferenc József University in Kolozsvár.*

A magyar képviselőház az 1872: XIX–XX. törvénycikkben mondta ki az új kolozsvári egyetem alapítását, amelyben a kor minden fontos szakmai szereplője az ősi kolozsvári egyetem átmentett hagyatékát látta.

A törvény biztosította az egyetem létét: meghatározta struktúráját, a tanszabadság és az autonómia elvét.

A négy kar szerinti fölépítés a kor európai mintáját követte: Bölcsészeti-, nyelv- és történettudományi, Jog- és államtudományi, Matematikai és természettudományi valamint Orvostudományi fakultás jött létre. 1872. november 11-én megkezdődött a tanítás az ország második egyetemén, s ennek emlékére tartjuk Szegeden e napon az Egyetem Napját.

Összesen 269 hallgató kezdte meg a tanulmányokat, akiket 56 fős tanerő oktatott. A hallgatói létszám tíz év alatt – főleg erdélyi fiatalokból – megkétszereződött, 1910-re pedig megítészereződött. Az egyetem látogatottsága a 20. század elején Torino, Lyon és Bordeaux egyetemeinek színvonalán állt. Nagymértékben a város támogatásával modern egyetemi struktúra épült ki. Az Erdélyi Múzeum Egyesület pedig tudományos gyűjteményeit bocsátotta az új egyetem rendelkezésére.

A kolozsvári egyetem, amely 1881-ben vette föl Ferenc József király nevét, alapító oklevelét pedig 1897-ben kapta meg, regionális oktatási központból országos kisugárzású intézménnyé vált. A kolozsvári egyetem nevét olyan kiemelkedő tanáregyenységek tették külföldön ismertté, mint pl. a matematikus, nyelvész, természettudós Brassai Sámuel, az állattan tanára Apáthy István, a földrajztudós Cholnoky Jenő, a matematikus Fejér Lipót, a filozófus Bartók György, a jogfilozófus Somló Bódog, a nyelvész Gombocz Zoltán, a zoológus Entz Géza és a történész Szádeczky-Kardoss Lajos. 18 akadémikus fémjelezte az egyetem ekkori tudományos hírnevét.

A Ferenc József Tudományegyetem történetében az első világháború hozott tragikus fordulatot. Kolozsvár 1918 decemberében román katonai megszállás alá került. 1919. május 12-én a román katonaság elfoglalta az egyetemet is, majd a rektori hivatal élére a román tanszék professzorát nevezték ki. Az új hatalom célja a kolozsvári román egyetem megszervezése volt, amely 1920-ra állt fel.

The University of Cluj (1872–1919)

The Hungarian House of Representatives, by Acts XIX-XX of 1872, declared the foundation of the new University of Cluj, which was considered by all significant professionals of those times as preserving the heritage of the old University of Cluj. These Acts established the frames for the university's existence: it defined its structure, and declared the principle of autonomy and the freedom to study. The four-faculty structure followed the contemporary European example: the Faculty of Arts, Languages and History, the Faculty of Law and Political Sciences, the Faculty of Mathematics and Sciences, plus the Faculty of Medicine were established. On November 11, 1872, instruction was started at this second university of the country, which we commemorate in Szeged as "University Day".

*A Ferenc József Tudományegyetem Egyetemi Könyvtára a Szt. György szoborral.
The Ferenc József University Library with sculpture of St. George.*

All together, 269 students started their education, taught by 56 instructors. The number of students, mainly due to those students from Transylvania, doubled during ten years, and became tenfold by 1910. The number attending university reached the level of Torino, Lyon and Bordeaux by the early 20th century. A modern university system developed, helped greatly by the city. The Transylvanian Museum Society offered their scientific collections to the new university.

The University of Cluj took the name of King Franz Joseph in 1881, received its letter of foundation in 1897, and this regional centre for education became an institution of national range. The name of the University of Cluj was well-known thanks to some exceptional instructors such as mathematician-linguist-scientist Sámuel Brassai, teacher of zoology István Apáthy, geographer Jenő Cholnoki, mathematician Lipót Fejér, philosopher György Bartók, law philosopher Bódog Somló, linguist Zoltán Gombocz, zoologist Géza Entz, and historian Lajos Szádeczky-Kardoss. At those times, the fame of the university was marked by eighteen Academicians.

World War I caused a tragic change in the history of Ferenc József University. Cluj was invaded by the Romanian military forces in December 1918. On May 12, 1919 Romanian soldiers occupied the university as well, and then a professor from the Romanian Department was nominated as the head of the Rector's Office. The purpose of the new leaders in power was to organize the Romanian university in Cluj, which was established by 1920.

A kőlozsvári egyetem Szegeden (1921–1940)

*A Ferenc József Tudományegyetem központi épülete a Dugonics téren.
Main building of Ferenc József University in Dugonics Square, Szeged.*

egyetemi oktatás. Ez jogilag a kőlozsvári egyetem keretein belül történt, mivel nem új egyetemalapításról volt szó.

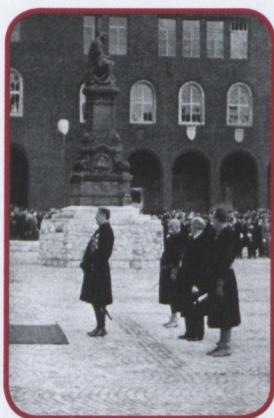
Az egyetem szervezeti fölépítésében nem következett be változás, négy karral működött tovább, tudományterületenként egy-egy, esetleg két tanszékkel. A hallgatók létszáma 1921-ben 1007 volt, 1932-ben már 2163; a 62 tanszék közül 16–16 a jogi és orvosi karon, 18 a bölcsészeten, 12 a természettudományin szerveződött.

József királyi főherceg és gróf Klebelsberg Kunó kultuszminiszter megérkezik a Templom téri épületek avatásának ünnepségére. 1930. október 25.

Archduke József and Count Kunó Klebelsberg, Minister of Culture, arriving at the ceremonial opening of the buildings in Templom Square, October 25th 1930.

Klebelsberg Kunó kultuszminisztersége alatt (1922–1931) kiemelkedő fejlesztésekhez jutott az egyetem. Támogatásával épültek föl 1926–1929 között a Tisza-parti klinikák, valamint a tudományok, a katolikus egyház és a város kapcsolatát építészeti is kifejező

Dóm téren a különböző kutató intézetek, a Bölcsészkaron pedig az Auditorium Maximum. De mindez a város nagyfokú áldozatvállalását is bizonyítja. Az egyetem tudománytörténeti jelentőségét professzori karának hazai és nemzetközi súlya adta meg. A legkiválóbb tudósok közé tartozott a matematikus Haar Alfréd, Riesz Frigyes, a farmakológus ifj. Jancsó Miklós, az ideggyógyász Miskolczy Dezső, a jogász Buza László, a jogfilozófus Horváth Barna, az irodalmár Sík Sándor, a filológus Huszti József és a történész Mályusz Elemér. A legnagyobb tudományos elismerést Szent-Györgyi Albert érte el, mikor 1937-ben a C-vitamin fölfedezéséért megkapta az orvosi Nobel-díjat.

Gróf Klebelsberg Kunó kultuszminiszter és az alkotóművészek: Foerk Ernő, Dohányi Ernő, Rerrich Béla 1930. október 25.

Count Kunó Klebelsberg, Minister of Culture, with the creative artists Ernő Foerk, Ernő Dohányi and Béla Rerrich, October 25th 1930.

The University of Cluj in Szeged (1921–1940)

As a result of a parliamentary decision, the exiled universitas found its temporary home in Szeged in 1921. The first academic year was opened on October 9, 1921; this was the beginning of university instruction in Szeged. From legal point of view, this happened within the framework of the university of Cluj, and was not the foundation of a new university.

„Díszes művű ezüstkalapácsot véve kezébe, Magyarország Kormányzója tette az első kalapácsütést a zárókőre, melyen két címer között ott díszelleg a felírás: Menedéket talált az előzőtt egyetem – 1930.”

„With a finely wrought ceremonial silver hammer in his hand, Hungary's leader strikes the first blow to the keystone on which, between two coats-of-arms, appears the inscription: The banished university found sanctuary - 1930.”

No change happened in the organizational structure of the university; it went on functioning with four faculties, each field of science represented by one, sometimes two departments. The number of students was 1007 in 1921, and 2163 in 1932. Out of the total 62 departments, the Faculty of Law and the Faculty of Medicine consisted of 16 departments each, the Faculty of Arts had 18, while the Faculty of Sciences had 12 departments.

While Kunó Klebelsberg was the Minister of Education (1922–1931), the university went through a period of outstanding development. With his support, the clinics by the river Tisza were built between 1926–1929, as well as the different research institutes in Dóm tér, close to the famous cathedral, expressing the architectural relation of the town and the Catholic Church. The Auditorium Maximum at the Faculty of Arts was built during this period, too. All these construction projects were greatly supported by the town as well. The significance of the university in the history of sciences originated from the national and international achievements of its professors. Some of the most excellent scientists were the mathematicians Alfréd Haar and Frigyes Riesz, pharmacologist Miklós Jancsó Jr., neurologist Dezső Miskolczy, lawyer László Buza, law philosopher Barna Horváth, literary scholar Sándor Sík, philologist József Huszti and historian Elemér Mályusz. The greatest acknowledgment was awarded to Albert Szent-Györgyi, who received the Noble Prize in medicine in 1937 for discovering vitamin C.

Az egyetem rektora és a dékánok köszöntik Szent-Györgyi Albertet, a Matematikai és Természettudományi Kar frissen felavatott díszdoktorát. 1938.

The University Rector and Deans congratulate Albert Szent-Györgyi of the Faculty of Mathematics and Natural Sciences on the bestowal of his honorary doctorate in 1938.

A Horthy Miklós Tudományegyetem (1940–1944)

14.

A szegedi egyetem parlamenti törvény értelmében 1940-ben kettévált: a Ferenc József Tudományegyetem egy (kisebb) része visszaköltözött ősi székhelyére, a másik (nagyobb) része azonban Szegeden maradt, és Horthy Miklós Tudományegyetem néven itt folytatta munkáját. Ezáltal a kolozsvári örökség és hagyomány is kettévált. Ezt egyértelműen fogalmazta meg Szegeden 1940-es rektori beszédében Szent-Györgyi Albert: „Jogilag új egyetem vagyunk, de a mi gyökereink is a messzi múltba nyúlnak vissza, és semmiféle jogi formula nem fejezi ki azt a bensőséges viszonyt, amely minket a kolozsvári Ferenc József Tudományegyetemhez köt. Mi egy törzsnek vagyunk két hajtása.” Rektorságának idejére a kolozsváriak mellett már kialakult az új szegedi professzori kar. Purjesz Béla orvos, Kerényi Károly klasszikus-filológus, Koch Sándor geológus, id. Greguss Pál biológus, Mészöly Gedeon nyelvész és más neves tanárok már „szegedi tudósként” lettek híres professzorok.

*Hóman Bálint
beszédét mondja az egyetem tanévnyitóján, 1940-ben mellette Szent-Györgyi Albert rektor.*

*Bálint Hóman
giving a speech at the start of the university year in 1940, next to the Rector, Albert Szent-Györgyi.*

The Horthy Miklós University (1940-1944)

Based on a parliamentary law, the university was split into two in 1940: a smaller part of the Ferencz József University moved back to its ancestral site, the other, larger, part stayed in Szeged and continued to function under the name Horthy Miklós University. This way, the heritage of Cluj was divided into two as well. This was clearly expressed by Albert Szent-Györgyi, in his rector's speech in 1940: "From a legal point of view, we are a new university, but our roots reach back to the remote past, and no legal form can express our intimate relationship to the Ferencz József University of Cluj.

*A rektor és az egyetem professzorainak eskütétele
1940 október 29-én az újonnan alakult Horthy Miklós Tudományegyetemen.*

*The Rector and faculty members swearing
an oath of allegiance to the newly established Miklós Horthy University on October 29th 1940.*

"We are two sprouts from one trunk." By the time of his rectorship, the new Szeged group of professors was established, too, along side that of Cluj. Doctor Béla Purjesz, classical philologist Károly Kerényi, geologist Sándor Koch, biologist Pál Greguss Sr., linguist Gedeon Mészöly, and other famous teachers became acknowledged professors as "scholars from Szeged".

A szegedi egyetemek (1945–1999)

16.

A szovjet csapatok 1944. október 11-én foglalták el Szegedet. Az egyetem tanárai közül sokan eltávoztak a városból, mindössze 6 professzor maradt, akik vállalták az egyetem újraindítását. Az újonnan megnyitott egyetem címéből törölték Horthy Miklós nevét, és 1945-ben a Szegedi Tudományegyetem nevet vette föl. Az oktatási rendszer átalakításának megfelelően az egyetem is új feladatot kapott: a gimnáziumi tanárok képzését. Az 1949-es új alkotmány szellemének megfelelően bevezették a fölvételi vizsgát, az orosz nyelv és a marxizmus-leninizmus tanítását. 1951-ben megszűntek az eddigi tudományos címek és beosztások (doktorátus, magántanárság, habilitáció stb.), helyette az egyetemi tanár, docens, adjunktus, tanársegéd hivatali besorolást vezették be. A szocialista diktatúra évtizedeiben megszűnt az egyetemi autonómia, a tanszabadság elsorvadt. Ezt a diktatúrát elutasítva robbantotta ki a szegedi egyetemi ifjúság az 1956-os forradalom szikráját, amikor létrehozta saját független ifjúsági szervezetét 1956. október 16-án.

Ekkorra már a felsőoktatást szakok szerint földarabolták, és a szakminisztériumok felügyelete alá helyezték, így jött létre Szegeden az orvoskar kiválásával 1951-ben az önálló Orvostudományi Egyetem, amelynek kezdetben egy kara volt. A másik három kar Szegedi Tudományegyetem néven működött tovább, s ez 1962-ben egykori hallgatója, a kiváló költő, József Attila nevét vette föl. 1987-ben pedig az orvosegyetemet Szent-Györgyi Albertről nevezték el.

Az egyetem európai hírnevét az 1945 utáni évtizedekben is kiemelkedő tudományos teljesítmények öregbítették. A nemzetközi hírnű professzorok számát gyarapította többek között a természettudósok közül Ábrahám Ambrus biológus, Budó Ágoston fizikus, Grasselly Gyula geológus, Kalmár László matematikus, Straub F. Brunó biokémikus, Szabó Zoltán vegyész, Szőkefalvi-Nagy Béla matematikus; a jogászok közül Bónis György jogtörténész, ifj. Bibó István politológus, Kovács István alkotmányjogász, Pólay Elemér

római jogász; a bölcsészeknél Bálint Sándor néprajzkutató, Szádeczky-Kardoss Samu klasszikus-filológus, Wittman Tibor történész, Csetri Lajos irodalomtörténész, Hajdú Péter nyelvész, Kristó Gyula történész; az orvosoknál Baló József pathológus, id. Issekutz Béla farmakológus, Istvánovics György mikrobiológus, Petri Gábor sebész, Hetényi Géza és Julesz Miklós belgyógyász.

Az egyetem 50 éves jubileumi ünnepségén az egyetem vezetői a városházi díszközgyűlésen 1971.

Leaders of the university at a ceremonial general assembly in Szeged's City Hall in 1971 on the occasion of the university's 50th anniversary celebration.

The Universities of Szeged (1945–1999)

Szeged was occupied by the Soviet army on October 11, 1944. Many university instructors left the town, and only 6 professors stayed to re-start the university. The name of Miklós Horthy was deleted from the re-opened university, which took the name University of Szeged in 1945. Based on the reformation of the system of education, the university was given a new task too: the training of secondary school teachers. According to the spirit of the new Constitution of 1949, entrance exams were introduced, as well as the teaching of the Russian language and Marxism-Leninism. In 1951, the traditional academic titles and ranks (doctor, honorary lecturer, university lecturer, etc.) stopped being used, and instead the official ranks of full professor, associate professor, and senior assistant professor, and assistant professor were introduced. Universities were deprived of their autonomy, and the freedom of education was repressed during the years of the Socialist dictatorship. Rejecting this dictatorship, the youth of Szeged lit the spark of the 1956 revolution, by establishing their own independent youth organization on October 16, 1956.

*Az egyetem vendégei, vezetői és a professzori kar az egyetem 75. jubileumi ünnepségén.
Leaders, guests and professors of the university at the 75th anniversary celebration.*

At this time, higher education was divided up based on majors, and was placed under the control of specialized ministries. In this way, by the separation of the Faculty of Medicine, the independent Medical University was established in 1951, working with only one faculty in the beginning. The other three faculties went on functioning under the name University of Szeged, then in 1962 taking the name of one of its earlier students, Attila József, the great Hungarian poet. The Medical University was later named after Albert Szent-Györgyi in 1987.

The European fame of the university was increased by further scientific achievements during the decades after 1945. Some of the internationally acknowledged scientist-professors are biologist Ambrus Ábrahám, physicist Ágoston Budó, geologist Gyula Grasselly, mathematician László Kalmár, biochemist Brunó F. Straub, chemist Zoltán Szabó, and mathematician Béla Szőkefalvi-Nagy. Some of the most famous professors of law of these times are law historian György Bónis, in political science István Bibó Jr., in the field of constitutional law István Kovács, and in Roman law Elemér Pólay. In the field of Humanities, we need to mention ethnographer Sándor Bálint, classical philologist Samu Szádeczky-Kardoss, historian Tibor Wittmann, literary historian Lajos Csetri, linguist Péter Hajdú, and historian Gyula Kristó. From the field of medical sciences, some of the most famous professors from these times are: pathologist József Baló, pharmacologist Béla Issekutz Sr., microbiologist György Istvánovics, surgeon Gábor Petri, and internists Géza Hetényi and Miklós Julesz.

A Szegedi Tudományegyetem (2000–2011)

18.

2000-ben bekövetkezett az integráció: a helyi felsőoktatási intézmények egyesülése útján létrejött a Szegedi Tudományegyetem, amelynek ma már 12 kara van (Állam- és Jogtudományi, Általános Orvostudományi, Bölcsészettudományi, Egészségtudományi és Szociális Képzési, Fogorvostudományi, Gazdaságtudományi, Gyógyszerésztudományi, Juhász Gyula Pedagógusképző, Mérnöki, Mezőgazdasági, Természettudományi-

és Informatikai, valamint Zeneművészeti Kar). Az intézmény 2004-ben európai színvonalú létesítménnyel, a Tanulmányi és Információs Központtal gazdagodott, amelyben az Egyetemi Könyvtár is helyet kapott közel 1,5 millió állományával. 2006-ban – az európai ajánlásoknak megfelelően – egyetemünk átalált az ún. bolognai rendszerre, vagyis több fokozatúvá és kimenetűvé tette az oktatást.

József Attila Tanulmányi és Információs Központ épülete.

Attila József Study and Information Centre (TIK).

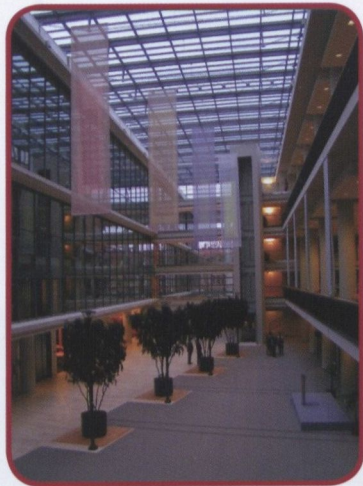
Jelenleg a 12 karon mintegy 30 000 hallgató tanul, közülük 1000 külföldi diák. Felsőfokú tanulmányaikat 88 alap- és 113 mesterszakon, 4 osztatlan képzésben folytathatják. Ezenkívül választhatnak 59 szakirányú posztgraduális- és kiegészítő képzés között. A legkiválóbbak tudományos pályáját 19 doktori iskola segíti. Az egyetemi szintű oktatás és a tudományos kutatás alapját a korszerű intézményeinkben tevékenykedő 2149 fő oktató jelenti, akik között 19 akadémikus van, 114 fő akadémiai doktori címmel, 643 pedig PhD-fokozattal rendelkezik. 2010-ben kutatóegyetemi minősítést kaptunk.

A Szegedi Tudományegyetem Szenátusa – igazodva az intézményi hagyományokat nagyra értékelő, az elődök erőfeszítéseit megbecsülő, hazánkban és Európa-szerte általánosan jellemző törekvésekhez – 2007. július 9-i döntésével az 1581-ben alapított Báthory-egyetem utódának és szellemi-kulturális örökösének nyilvánította az egyetemet, ugyanúgy, miként közelmúltban hozott döntése szerint a kolozsvári román Babeş-Bolyai Tudományegyetem is ezt tette. Egyetemünk címerének kettős, az 1581-es és az 1921-es éveket feltüntető évszám-kiegészítése ennek megfelelően egyszerre utal múltunk legmesszebbre nyúló kolozsvári gyökereire, illetve intézményünk kilencven évvel ezelőtti szegedi otthonra találására, megtelepedésére.

Összeállította:

Makk Ferenc és Marjanucz László

The University of Szeged (2000-2011)

Integration took place in 2000, and by uniting the local institutions of higher education, the University of Szeged was established. It now has 12 faculties (the faculties of Law, Medicine, Arts, Health Sciences and Social Studies, Dentistry, Economics and Business Administration, Pharmacy, Engineering, Agriculture, Sciences and Informatics, Music, and the Juhász Gyula Teacher Training Faculty). In 2004, the University Library and Congress Centre was finished and the earlier was library moved here with its nearly 1.5-million item inventory. In 2006, in compliance with European recommendations, our university transferred to the so-called Bologna system, offering BA and MA degrees.

*József Attila Tanulmányi és Információs Központ átriuma.
The atrium of the Attila József Study and Information Centre (TIK).*

At present, the 12 faculties have nearly 30,000 students, 1000 of them from foreign countries. Students can choose from 88 BA and 113 MA programs, plus 4 kinds of combined BA and MA training. In addition to these, students can chose from 59 specialized postgraduate and continuing education programs. 19 doctoral schools are waiting for the most excellent students in Szeged. University-level education and research is guaranteed by our state-of-the art institutions and 2149 instructors, out of which 19 are Academicians, 114 of them hold a Doctor of Academy degree, and 643 have PhD degrees. In 2010 we became one of the five research universities in Hungary.

*Szegedi Tudományegyetem Rectori Hivatal épülete.
The building of the Rector's Office of the University of Szeged.*

Based on their decision on July 9, 2007, the Senate of The University of Szeged, following the national and European movement to acknowledge university tradition and value the efforts made by predecessors, declared itself as the spiritual-cultural successor of Báthory University founded in 1581, similarly to the Romanian Babeş-Bolyai University of Cluj according to their recent decision. The coat of arms of our university, showing the two dates of 1581 and 1921, refers back to the farthest roots of our past in Cluj, and at the same time, refers to finding our new home and settling in Szeged ninety years ago.

Kiadja:

Szegedi Egyetemi Kiadó
6720 Szeged Dugonics tér 13.
www.u-szeged.hu

Felelős kiadó:

Szabó Gábor rektor

Szerkesztették:

Makk Ferenc és Marjanucz László

Tördelés, borító terv:

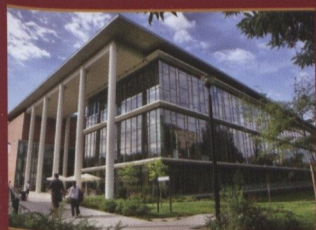
Szítás István
UnivDesign Stúdió

„Báthory István által 1581. május 12-én Vilniusban kiadott alapítólevél c. kép a Bécsi Levéltárból származik, azonosító száma: OeStA HHStA AUR 1581 V 12”

ISBN 978-963-306-094-0

9 789633 060940 >

Manfred de la Torre
Mani jpa

